

Arkivsaksnr. 22/03083-20
Saksbehandler Per Sjögren

Saksgang
Miljø-, klima- og samferdselsutvalget
Kommune- og byutviklingsutvalget

Møtedato
09.05.2023 15/23
11.05.2023 26/23

Verneplan for matjord

Kommunedirektørens innstilling til vedtak:

Verneplan for matjord datert 11.04.2023 vedtas.

Stig Tore Johnsen
Kommunedirektør

Mette Mohåg
Direktør for bymiljø

Hva saken gjelder

Enhet for Klima-, miljø og landbruk har etter bestilling utarbeidet en Verneplan for matjord. Planen har vært på offentlig høring og skal godkjennes politisk.

Saksutredning

I Tromsøerklæringen 2019-2023, som er vedtatt av kommunestyret, fremgår det at en verneplan for matjord må foreligge innen landbruksområder kan reguleres til annet formål, noe som aktualiseres nå som kommuneplanens arealdel (KPA) rulleres. Temaet er berørt i planprogrammet for ny KPA.

Planen har status som temaplan, og er ikke juridisk bindende. Planen vil være retningsgivende for kommunens arbeide med jordvern, og planutkastet har blitt brukt som veiledende i den pågående revisjonen av KPA. Verneplan for matjord er til dels et informasjonsskriv - hva jordvern er og hvorfor, nasjonale føringer, lovverk og situasjonen i Tromsø kommune. Til dels er det et retningsgivende dokument som legger frem kommunale målsettinger og viser til praktisk implementering av lovpålagte-, nasjonale- og kommunale føringer.

Planen konkluderer med at eksisterende føringer og lovverk om jordvern generelt er gode, men at det er viktig med økt kunnskap og bevissthet rundt jordvern. Det er viktig å styrke arbeidet med å hindre byspredning og tilrettelegge for en mer samlet bebyggelse i distriktet. Den viktigste forbedringsmuligheten for det kommunale jordvernet er å løfte det frem og synliggjøre det på alle beslutningsnivåer - fra maskinentreprenør til kommunestyret.

Planen har vært lagt ut på offentlig høring, og det kom 9 innspill på den. I stort var de positive. Den mest relevante kritikken som kom var at planen ikke tok et tilstrekkelig sterkt stillingstakende mot nedbygging av matjord og at omdisponert matjord må gjenbrukes til matproduserende areal. Det sistnevnte har blitt tatt med i planen (matjord skal *i utgangspunktet* gjenbrukes til matproduserende areal). Fra et faglig ståsted finner ikke administrasjonen at det er nødvendig med et sterkere stillingstakende enn at eksisterende kommunale- og nasjonale føringer opprettholdes og implementeres.

Hovedutfordringen for jordvernet er i første hand å implementere de eksisterende føringene og reglene på en konsekvent og effektiv måte. En synliggjøring og konkretisering av bruk av matjord er viktig i alle ledd i beslutningsprosessen. Nedenfor listes 10 konkrete tiltak som skal følges opp for å styrke jordvernet:

- 1) Omdisponering av dyrka- og dyrkbar jord skal tydelig fremgå tidlig i planarbeidet (samorg) og i det politiske saksfremlegget. I planforslag om omregulering av dyrka eller dyrkbar jord må alternativ plassering på uproduktivt areal vurderes, og valget av areal må begrunnes.
- 2) Ved bruk av areal med jordressurser bør kommunen fremme krav om at det foreligger en marksikringsplan. Dette er spesielt viktig ved midlertidig omdisponering.
- 3) Omregulering av dyrka jord i bynære områder skal bare gjøres i sammenheng med rulling av kommuneplanens arealdel. Dette for å sikre en helhetlig vurdering, og at omdisponering bare skjer når det har stor samfunnsverdi for den langsiktige utviklingen av Tromsø by.
- 4) En tydelig bygrense skal opprettholdes, og byområdet geografiske ytterpunkter for boligbygning skal ikke utvides.
- 5) Ved reguleringsprosesser av dyrka jord er det viktig at politikerne balanserer innspill fra utbygger, lokalsamfunnet, administrasjonen og landbruksnæringa. Utbygger stiller ofte ressurssterkt i en slik prosess, og det er viktig at det finnes rutiner som balanserer ulike interesser for å få best mulig grunnlag for politisk vedtak.

6) LNFR områder med tillatt spredt bebyggelse revurderes i rulleringen av kommuneplanens arealdel. Underformålet spredt bebyggelse bør ikke tillates på større, sammenhengende jordbruksarealer.

7) Det arbeides for fortetting også på bygda. Dyrka jord som ligger dårlig arrondert mellom eksisterende bebyggelse kan omdisponeres. Det kan vurderes å endre arealformål fra LNFR med tillatt spredt boligbebyggelse til boligbebyggelse, for å tilrettelegge både for bosetting og en samlet bebyggelse. Dette ses i sammenheng med en mer streng praksis i andre områder.

8) Kommunen avsetter ressurser for å følge opp nasjonale- og regionale føringer for jordvernet på en god måte. Det er spesielt viktig at kommunen tett følger opp vanhevd og ulovlig omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord.

9) Ved nedbygning av dyrka jord skal matjorden i utgangspunktet brukes til nytt matproduserende areal eller som jordforbedring til eksisterende matproduserende areal. Alternativt bruk, f.eks. til grønnstrukturer innenfor planområdet, kan vurderes om der foreligger et tydelig behov. Bruket av matjorda skal fremgå i planbeskrivelsen.

10) Matjord infisert med fremmede arter skal håndteres lokalt og bør flyttes så lite som mulig. Handtering må skje i henhold til naturmangfoldloven og forskrift om fremmede organismer. Dersom massene skal flyttes ut fra byggeområdet, må kommunen ved enhet for Klima, miljø og landbruk kontaktes.

Konklusjon

Verneplan for matjord datert 11.04.2023 vedtas.

Vedtakskompetanse

Kommune- og byutviklingsutvalget

Vedlegg

Verneplan for matjord 2023-2027
Høringsinnspill til verneplan for matjord
Høringsinnspill på tilleggforslag